

”

***‘Iederen maakt
zijn eigen
verhaal met God’***

Tekst: Frieda Pruim
Beeld: Christiaan Krouwels

‘Je kunt altijd naar het licht’

Veertig jaar droeg hij de dood van zijn vader diep weggestopt met zich mee. Pas vier jaar geleden kwam het verdriet in alle hevigheid naar buiten. In zijn nieuwe voorstelling ziet Kees Posthumus raakvlakken met deze ervaring. “Net als Jakob wilde ik gezien worden.”

Wil je Jakob neerzetten als minkukel of als geslepen figuur?”, vraagt een vriend van Kees Posthumus na afloop van een open repetitie van *List & bedrog, de Jakobverhalen* in een Apeldoornse kerk. Het is een maand voor de première op 6 april. Posthumus vertolkt Jakob als een nasaal sprekend moederskindje dat dol is op koken en stikjaloers op zijn stoere tweelingbroer Ezau, de lieveling van zijn vader. “Als ik Jakob was, was ik met mijn vader gaan praten in plaats van me als Ezau voor te doen om te worden gezegend”, zegt Posthumus twee dagen later bij hem thuis in Apeldoorn. “Toen ik aan dit stuk begon, keek ik tegen Jakob op als een van de drie aartsvaders. Inmiddels is hij veel menselijker voor me geworden. Maar ondanks al zijn gebreken gaat via hem het verhaal van God verder. Daarmee laat ik zien dat ook wij geen heiligen hoeven te zijn om onze weg met God te gaan.” Kees Posthumus groeide op in een hervormd gezin in Rhenen, met een oudere

zus. De kerk waartoe ze behoorden, was gesticht door een evangelist met een open blik. De dominees die na hem kwamen werden steeds zwaarder, tot het zelfs Posthumus’ ouders te gortig werd. Vader werkte in een wolfabriek. Posthumus vond het jammer dat er thuis geen kranten en boeken werden gelezen en er geen piano was, maar belangrijker vond hij dat zijn ouders van hem hielden. Hij laat een zwart-witfoto zien van zijn moeder die haar hand op de buik van de kleine Kees houdt; de hand van Kees ligt daarbovenop. “Ik was geliefd, mocht er zijn. Dat gaf me het vertrouwen om later de dingen te doen die ik wilde, ook als ze buiten de gebaande paden van mijn familie gingen.”

Enorme pijn

Op zijn dertiende overleed zijn vader tijdens de zomervakantie voor zijn ogen. “Hij viel en hij was dood. Niet te bevatten. Daarna draaide alles om mijn moeder. Niemand besteedde aandacht aan mij, behalve een tante die zei: ‘Je moet lief zijn voor je moeder, want ze is heel verdrietig.’ Pas vier jaar geleden realiseerde ik me dat. Ik had zeven uitvaarten in één jaar geleid in onze basisgemeente, en dat ging me een beetje op mijn nek zitten. Toen ben ik naar Nico Sjoer gestapt, de predikant van een kerk bij me om de hoek. Ik zei: ‘Jij staat ook regelmatig aan een graf. Hoe hou jij de dood van je af?’ Binnen een halfuur had hij mijn echte vraag te pakken. Al pratend kwam ik erachter dat mijn verdriet over de dood van mijn vader nooit was gezien.

Dagenlang kon ik alleen maar huilen. In mijn onderbuik bleek een enorme pijn te zitten die ik veertig jaar met me had meegedragen.

Met Nico ben ik teruggegaan naar de plek in Den Haag waar mijn vader is gestorven. We hebben er een tekst gelezen en gebeden. Daarna vroeg Nico me een brief te schrijven aan het jongetje dat ik was toen mijn vader overleed. ‘Als je over je vader wilt praten, kom maar’, schreef ik. Een neef las me later die brief op de Grebbeberg voor. Prachtig. Het deed me denken aan het verhaal over de Uittocht van Egypte, dat me al zo lang heel dierbaar is: je hoeft niet te blijven in je angst of verdriet, je kunt altijd naar het licht. Dat is zeker niet makkelijk, maar het is me gelukt. Jarenlang durfde ik nauwelijks te gaan slapen, uit angst de volgende dag niet meer wakker te worden. De dood vind ik nog steeds een heel stom idee, maar die angst ben ik kwijt.”

Betere wereld

Op zijn vijftiende vond Posthumus een nieuwe wijkgemeente in Rhenen-hoog die hem beviel. “Ik was eerder links dan christelijk, maar ik had wel behoefte aan een bodem voor mijn acties tegen kruisraketten en voor de Derde Wereld. In deze kerk voelde ik de hoop op een betere wereld, op gerechtigheid. Dát sprak me aan, veel meer dan de rituelen en de dogma’s. Op een jongerenavond kwam iemand van de basisbeweging op bezoek, een oecumenische beweging met veel aandacht voor maatschappelijk engagement, zonder voorgangers en ➔

gebouwen. Ik was meteen verkocht. Niet lang daarna sloot ik me daarbij aan.” Posthumus ging naar de Pedagogische Academie en studeerde daarna, bij gebrek aan werk, vijf jaar theologie. “Ik vind het geloof ik wel fijn als mensen naar me luisteren”, verklaart hij deze keuzes met een brede glimlach. Hij deed zijn vervangende dienstplicht in de zorg, maar wilde niet langer werken dan de dienstplichtige militairen, zoals de regel was. Daarom belandde hij in de gevangenis, in een isoleercel omdat hij ook weigerde mee te doen aan het gevangeniswerk. “Mijn dagen gaf ik structuur met een ochtend- en een avondgebed, en op zondag hield ik een viering. Die bereidde ik op zaterdag voor, en ik spaarde brood en druivensap. Ik zong *Gij die weet*, een tafelgebed van Huub Oosterhuis, en legde brood op het gaas bovenop het geopende raam, zodat de vogels het konden pakken. Ik dacht: als mijn geloof hier zo inspirerend voor me is, is het iets voor altijd.”

Tot op de dag van vandaag voedt zijn geloof hem in zijn strijd voor een betere wereld. “Als homo-emancipatiewerker in de kerk ontwikkelde ik roze vieringen. Het verhaal van de Uittocht uit Egypte legde ik in die tijd uit als: je mag zijn zoals je bent. In maatschappelijke strijd hebben mensen soms de neiging om behoorlijk ver te gaan en oogkleppen op te krijgen. Spiritualiteit zorgt ervoor dat je niet doordraaft. Dat merkte ik vooral toen ik acht jaar gemeenteraadslid was voor GroenLinks in Apeldoorn, om dicht bij huis de wereld een beetje beter te maken. Ik had een homonota geschreven, waar een SGP'er het niet mee eens was. Toen heb ik hem uitgenodigd bij mij thuis. We daalden steeds verder af tot de essentie van ons geloof. Uiteindelijk kwamen we er op uit dat Jezus onze bevrijder is.” Posthumus lacht. “Daarop vonden we elkaar, al waren we het nog steeds niet eens over het homobeleid. Het was een van de mooiste avonden in mijn politieke loopbaan.”

Humor en ernst

In 2002 werd Posthumus verteller, aanvankelijk in combinatie met een baan als eindredacteur van *Woord & Dienst*. “Ik

had altijd genoten van verhalen bedenken en op toneel staan. Door de dood van mijn moeder stond ik daarbij stil en heb ik er werk van gemaakt.”

List & bedrog, de Jakobverhalen is Posthumus' zesde grote solovoorstelling, na stukken over onder meer Calvijn, Arminius en Paulus. Posthumus maakt het stuk aansprekend door grappen, liedjes op bekende melodieën (*Je loog tegen mij, Geef mij nu je angst*) en een link met de actualiteit. Zo verwijst hij naar de tv-programma's *Ik vertrek* en *Het familiediner*, dicht hij Jakobs vrouw Rachel een sandalenverslaving toe en deelt hij een recept uit van een stoofpotje – met currypasta en fairtrade wijn.

Posthumus speelt maar liefst zeven rollen. Als hij Jakob is, zet hij een gekleurd hoedje op; is hij een van de anderen, dan steekt hij zijn hoofd door een gat in een van de houten, tweedimensionale poppen op wielen. Als Rachel spreekt hij met een zwoele stem; als Ezau in een dialect. “Net als de Italiaanse acteur en toneelschrijver Dario Fo, mijn grote voorbeeld, wissel ik humor en ernst af. Als je lacht, word je open. Gebeurt er daarna iets ergs, dan komt dat veel harder binnen.” Met zijn nieuwe voorstelling wil hij een familiegeschiedenis vertellen die voor iedereen herkenbaar is. “Ook in deze tijd zijn er familieleden die elkaar niet kunnen uitstaan en ouders die een uitgesproken voorkeur hebben voor één van hun

kinderen. Jakob doet zo raar omdat hij door zijn vader gezien wil worden. Daarom kan ik me met Jakob identificeren: ik wilde als kind ook gezien worden.”

“Als onderwijzer wilde ik kinderen iets leren, in de theologie legde ik mensen het geloof uit en in de politiek probeerde ik mensen te overtuigen”, blikt hij terug op zijn loopbaan. “Uiteindelijk gaat het me niet om leren, uitleggen of overtuigen, maar om vertellen. Dat is opener. Ik vertel, en vervolgens is het verhaal van jou. Het kan je troosten, woedend maken, hoop geven. In de kerk horen we altijd over de God van Abraham, Izaäk en Jakob, maar in de Bijbel staat ‘de God van Abraham, de God van Izaäk en de God van Jakob’. Die God is dus anders voor iedereen en in elke tijd. Dat vind ik een belangrijk inzicht. Het is de motor achter mijn verhaal over Jakob: iedereen maakt zijn eigen verhaal met God.”

Musicals

Behalve deze voorstelling speelt Posthumus geregeld *De bijbel in een uur, Pasen in fragmenten* en gelegenheidsvoorstellingen op feesten. Inmiddels staat hij zo'n negentig keer per jaar op de planken, vooral in kerken; zijn baan als eindredacteur kon hij ruim vijf jaar geleden opzeggen. Het enige waar hij nu nog van droomt is in theaters staan, net als zijn voorbeeld Henk van Ulsen. “Als ik de programmering van de schouwburg zie, denk ik vaak: dat kan ik ook. Maar de moed ontbreekt me om daaraan te beginnen.”

Voor een seculier publiek leeft hij zich nu al uit door musicals te maken, samen met zijn vaste accordeonist Juul Beerda. “We zijn begonnen met *Armoede. De musical*. Het basisverhaal is: twee mensen zijn verliefd, het dreigt mis te gaan want ze zijn te verschillend, maar het lukt toch, want het is een musical. Dat is gierend uit de klauwen gelopen: we zijn het overal op gaan toepassen, bijvoorbeeld voor een woningbouwvereniging en een groepsaccommodatie. Ook in kerkelijke kring slaat het aan. *Doopsgezind. De musical*, over een heidens meisje en een doopsgezinde jongen, speelden we voor zeshonderd mensen in een feesttent op Mennorode. Kicken!” ●

Paspoort

Kees Posthumus (Rhenen, 1958) is verteller, dagvoorzitter en eindredacteur.

- Studeerde pedagogische academie en theologie in Nijmegen.
- Was emancipatiewerker kerk en homoseksualiteit en gemeenteraadslid voor GroenLinks in Apeldoorn.
- Werkt(e) als eindredacteur van kerkelijke en reli-bladen.
- Op 6 april 2016 premiere van *List & Bedrog, De Jakobverhalen* in Westland.

Kees Posthumus is 27 jaar samen met Marinus Bierens.

www.keesposthumus.nl